

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ
ionushas@rada.gov.ua
karchemska@rada.gov.ua

Шановний пане Сергію!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

У Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення та посилення самостійності Воєнної поліції України та Спеціалізованої воєнної прокуратури» (реєстр. № 11306 від 29.05.2024).

Зважаючи на необхідність оптимізації законодавства, Комітетом НААУ з питань кримінального права та процесу було здійснено правовий аналіз цього законопроекту.

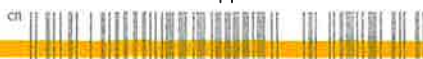
Метою прийняття законотворчої ініціативи є забезпечення комплексного підходу у процесі розбудови системи органів Військової юстиції України, у розрізі створення та функціонування Спеціалізованої воєнної прокуратури та Воєнної поліції України для забезпечення ефективного вирішення завдань із захисту національних інтересів від загроз у воєнній, оборонній та військовій сферах, підтримання належного правопорядку у зазначених сферах, забезпечення охорони прав і законних інтересів військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також підвищення ефективності виявлення, документування і розслідування воєнних злочинів, злочину геноциду та злочинів проти людяності, скоєних російською федерацією на території України.

За результатами проведеного правового аналізу НААУ підготовлено низку зауважень до законопроекту, що додаються.

Додаток: на 3 арк.

Голова
Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України

Лідія ІЗОВІТОВА

**Зауваження Національної асоціації адвокатів України до
проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
створення та посилення самостійності Воєнної поліції України та
Спеціалізованої воєнної прокуратури»
(реєстр. № 11306 від 29.05.2024)**

Аналізованим законопроектом № 11306 пропонується створення Воєнної поліції як центрального органу виконавчої влади (далі – ЦОВВ).

Принадібно звертаємо увагу, що Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено перелік форм, у яких можуть створюватися ЦОВВ, зокрема: бюро, служба, агентство, інспекція.

Таким чином, на думку НААУ, із цієї причини Воєнна поліція України не може створюватись у такій формі, як ЦОВВ. У такому разі більш доцільно було б створювати орган у формі Військової інспекції або Служби внутрішнього контролю ЗСУ.

Крім того, законопроектом пропонується утворення органу, де поліцейські будуть мати подвійний статус: працівники правоохоронного органу і фактично будуть військовослужбовцями зі спеціальними військовим званнями. Така практика суперечить природі ЦОВВ. У разі наявності спеціальних звань (військових звань) у співробітників Воєнної поліції України вказаний орган має створюватися як правоохоронний орган, а не ЦОВВ, за аналогією з Державним бюро розслідувань.

З погляду визначення назви «воєнна» НААУ звертає увагу, що за своїм змістом «воєнна» та «військова» мають різні значення, хоч і подібні за звучанням.

Окрім цього, з пояснювальної записки до законопроекту № 11306 вбачається, що законодавець має намір створення системи органів військової юстиції, що є більш правильним з боку семантики. Оскільки поняття «воєнне» належить до стадії війни, а не військово-політичної інституції, то для створення органу в системі військової юстиції більш доцільним є застосування поняття саме «військової поліції», як елементу військово-політичної системи, а не елементу війни.

Крім того, з тексту законопроекту не зрозумілою є майбутня доля військової служби правопорядку України.

Щодо повноважень ЦОВВ

Не можна залишити поза увагою функції, які пропонується передати новоствореному органу у сфері кримінальної юстиції.

Зокрема, пропонується передання функцій здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених ст. 422 КК України.

Однак, на переконання НААУ, така ініціатива є недоцільною, оскільки на цей час існує спеціально створений для таких функцій орган – Державне бюро розслідувань, до підслідності якого за ст. 216 КПК України належить проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях вказаної категорії.

Окремо слід зазначити, що законопроектом пропонується поширювати компетенцію Воєнної поліції України, у тому числі на воєнізовані правоохоронні органи, такі як Служба безпеки України та Державна прикордонна служба. Однак працівниками цих структур можуть вчинятися кримінальні правопорушення, які не належать до воєнних злочинів, а злочини загально-кримінальної спрямованості (263, 286, 332 КК України) або корупційні правопорушення (364, 368 КК України) тощо. Законодавцем не наведено доцільності створення ще одного органу досудового розслідування із суміжним предметом розслідування з такою вузькою підслідністю. Крім того, до законопроекту № 11306 не надано економічного обґрунтування, враховуючи визначену кількість працівників ДБР і створення при ньому нового органу досудового розслідування з фактично аналогічними функціями.

Таким чином, на переконання НААУ, Воєнна поліція України має створюватися з більш чітко визначеними функціями, які виконуються наразі Військовою службою правопорядку, у тому числі у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху військовослужбовцями ЗСУ та інших збройних формувань.

Вважаємо, що є доцільним створення оперативного підрозділу в системі Воєнної поліції України з можливістю проведення оперативно-розшукової діяльності та виконання доручень слідчого у процесі кримінального провадження, однак наголошуємо на економічній доцільності, оскільки проведення оперативно-розшукових заходів потребує достатніх технічних засобі (ОТЗ) для проведення НСРД та оперативних заходів. Зі свого боку з проблематикою створення власних ОТЗ держава стикалася при формуванні НАБУ та ДБР.

Враховуючи відсутність економічного обґрунтування до законопроекту № 11306, не можемо залишити поза увагою визначення в законі чисельності співробітників Воєнної поліції України, що з прив'язкою до кількості співробітників різних органів і військовослужбовців ЗСУ обумовить динамічну граничну чисельність працівників Воєнної поліції України.

Щодо призначення керівництва Воєнної поліції України

На переконання НААУ, у разі створення ЦОВВ, як те пропонує законодавець, призначення керівника Воєнної поліції України не відповідає функціям Верховної Ради України. Ба більше, народні депутати не можуть брати участь у комісіях із призначення керівництва Воєнної поліції України, оскільки ЦОВВ є компетенцією виконавчої гілки влади в особі Кабінету Міністрів України.

Відтак це суперечитиме функціям законодавчої гілки влади. Таким чином, це питання стосується описаної вище проблематики форми створення Воєнної поліції України.

Щодо Спеціалізованої воєнної прокуратури

Факт створення окремої спеціалізованої прокуратури у вигляді окремої юридичної особи, за аналогією САП, цілком відповідає як реаліям сьогодення, так і в цілому специфіці здійснення досудового розслідування та підтримання публічного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях за фактом вчинення воєнних злочинів або вчинених військовослужбовцями.

Однак прокурори, при цьому, не можуть набувати подвійного статусу: працівників органу прокуратури та військових, оскільки прокуратура позбавлена можливості мати військові звання або перебувати на військовій службі.

Таким чином, НААУ не підтримує вектор створення військових прокуратур у запропонованому законопроектом № 11306 вигляді.

Крім того, як вбачається із законопроекту № 11306, повноваження військової прокуратури пропонується викласти у законах України «Про оборону України» та «Про національну безпеку України», що суперечить Конституції України та Закону України «Про прокуратуру».

Таким чином, функцією Військової прокуратури визначається контроль за додержанням законів. Однак із погляду юридичної техніки це неправильно, оскільки згідно з Конституцією України прокуратура здійснює нагляд за додержанням законів. Тому слід змінити слово «контроль» на слово «нагляд».

Щодо створення Системи військової юстиції

НААУ звертає увагу на викладений у пояснювальній записці вектор створення військової юстиції, де вказано про необхідність створення, у тому числі і військової адвокатури.

Тут варто нагадати, що військо (у загальній сукупності як ЗСУ, так і інші військові формування) є не тільки оборонним елементом, але й політичним, складовою державного апарату. При цьому адвокатура, хоч і належить до системи правосуддя Конституцією України, однак за своєю природою і покликанням є самоврядною професійною організацією, яка певною мірою залишається незалежною від держави та політичних процесів.

НААУ вважає, що розглядати адвокатуру як частину системи військової юстиції є недоречним і таким, що суперечить основоположним принципам інституту адвокатури.

Крім того, чинний КПК України забезпечує усі повноваження захиснику надавати повний спектр правової допомоги у кримінальних провадженнях з таємними документами, а також у будь-яких кримінальних провадженнях. Такий підхід жодним чином негативно не впливає на повноту кримінального провадження, якість захисту та досягнення мети кримінального провадження.